

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: Vstupní znalosti z regionální geografie Evropy u 13letých žáků vybraných českých škol

Autor práce: Bc. Filip Dřevojan

1. Obsah práce

Cíle, výzkumné otázky, hypotézy (*přiměřenost cílů, geografický charakter a relevance cílů, teoretické podložení hypotéz aj.*)

Jako hlavní cíl práce uvádí autor zjistit, na jaké úrovni mají žáci ve věku cca 13 let znalosti o Evropě, a to ještě před zahájením výuky RG Evropy. Tento cíl je zejm. ve vztahu ke školské praxi vhodný a relevantní, pro diplomovou práci přiměřený. Autor si k tomuto cíli stanovuje pět dílčích otázek, na které hledá odpovědi.

Práce s literaturou (*teoretické ukotvení práce, diskuse a kritické zhodnocení literatury aj.*)

Autor se v teoretické části práce zaměřil na regionální geografii Evropy v projektovaném kurikulu. Dle mého názoru zde užívá chybně pojem projektové kurikulum. Vzhledem k tomu, že hodnotí vstupní znalosti o Evropě českých žáků, je zcela na místě analýza rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Autor dále analyzuje učebnice, které se užívají k výuce zeměpisu na školách, na nichž bylo provedeno šetření. Jako nelogická se mi jeví provedená analýza učebnic zeměpisu. Vzhledem k tématu práce (vstupní znalosti) bych očekával spíše analýzu učebnic vlastivědy. V tomto případě autor analyzoval pouze jednu učebnici. Ve školách, v nichž probíhal výzkum, vedl autor rozhovory s učiteli zeměpisu, ne už ale s učiteli vlastivědy (až na jednu výjimku).

V práci není diskutován koncept vstupních znalostí, jejich zjišťování a význam. Taková diskuze by, dle mého, přispěla k vyšší užitnosti zde prezentovaného výzkumu nejen ve školské praxi. Vzhledem k cíli práce považuji za nadbytečnou diskuzi zahraničních kurikulárních dokumentů. V některých případech autor při jejich popisu vůbec nereflektuje pojetí regionální geografie Evropy.

Do teoretické části zařadil autor šest tabulek. Některé tabulky podle jeho slov shrnují text, údaje v nich se ale neshodují s tím, co je popsáno v textu (např. tabulka 5 a důraz učitele z Lišova na místopis). Tabulku 6 považuji vzhledem k popisovanému způsobu analýzy v ní zapsaných dat za nepřesnou až zavádějící. Není například jasné, zda se autor učitelů zeměpisu ptal přesně na zařazení očekávaných výstupů a učivo nebo ne. V tabulce také chybí ZŠ Sedlec-Prčice, tedy jedna ze čtyř škol, na nichž autor prováděl šetření.

Metodika práce (*vhodnost aplikovaných metod, kvalita a vhodnost použitých dat aj.*)

Autor používá k dosažení cíle práce vlastní autorský didaktický test. Tato metoda může být při správně sestaveném testu vhodná, domnívám se ale, že by v tomto případě byly vhodnější např. rozhovory nebo dotazníkové šetření. Autor se dobře vypořádal s rozdílnými nejvyššími dosažitelnými počty bodů u jednotlivých otázek, když určil, kolika bodů má žák dosáhnout, aby byla jeho odpověď považována za úspěšnou, a dále pracoval jen s podílem úspěšných. V případě některých počtů bodů není ale zcela zřejmé, proč byla pro úspěšnou odpověď stanovena právě tato hranice (např. u první

otázky zaměřené na místopis). S podílem autor dále pracuje, dělí respondenty do skupin, hojně užívá grafické znázornění dat a v některých případech i statistické testy.

Autor dostatečně přesně popisuje, jak proběhlo samotné testování. Vybral čtyři základní školy ve spíše menších městech. Získal tak dostatečný počet respondentů, ovšem vyloučením škol v menších obcích nebo větších městech snížil generalizovatelnost výsledků.

Test, který autor sestavil, obsahuje 16 otázek, které autor dělí do tří skupin: místopisné pojmy, znalostní rovina a geografické myšlení. Jsem toho názoru, že místopisná je pouze první otázka, další otázky, které autor považuje za místopisné, jsou znalostní, jelikož (až na zařazení státu do regionu Evropy) nesouvisí s polohou daných míst. Otázky 13 a 14 (kromě 14d) považuji za znalostní, k jejich zodpovězení žák nepotřebuje příliš přemýšlet. Celkový výběr otázek je snadno zpochybnitelný, protože se autor mnohdy ptá na příliš konkrétní jednotlivosti. Žák, který má před výukou regionální geografie Evropy o světadílu solidní přehled, tak může v testu pohořet. Autor sice uvádí, že je test reliabilní, tvrdí tak ale pouze na základě výpočtu Cronbachova alfa, což je ukazatel vnitřní konzistence testu – neukazuje, zda test skutečně měří to, co měřit má. Nesouhlasím s některými odpověďmi, které jsou podle autora chybné – např. v oblasti Středomoří se pěstuje pšenice i kukuřice, autor je přesto uvádí jako příklady chybných odpovědí. Rovněž nejde souhlasit s tím, že Česko nepatří k významným těžbařům uhlí v Evropě, je mezi prvními deseti. Autor by si měl pečlivě ověřit informace a nepřebírat je pouze z učebnic zeměpisu nebo podléhat stereotypům.

Analytická část práce (*správnost a interpretace výsledků, detailnost, struktura a provázanost analýzy*)

Autor prezentuje výsledky testu nejprve z hlediska celkové úspěšnosti a úspěšnosti žáků v jednotlivých otázkách, dále porovnává úspěšnost podle učiva 1. a 2. stupně, podle skupin otázek v testu (již zmiňovaný místopis, znalosti, geografické myšlení), pohlaví a typu školy. Provedená analýza je podrobná a doplněná tabulkami, grafy nebo mapami. Autor přidává i výsledky analýzy nejčastějších zdrojů informací o Evropě u žáků. Jednotlivé části této kapitoly na sebe vhodně navazují, kapitola je přehledná.

Grafy, tabulky a mapy, které autor používá, jsou většinou vhodně zvolené. Jen graf 2 považuji za nepřehledný. Kdyby autor zvolil barvy tak, aby měly vzhledem k pojmům význam, byl by tento graf přínosem. Jinak je ale dle mého lepší použít sloupcový graf.

V některých případech porovnání používá autor statistické testy. Získané výsledky autor vhodně interpretuje, neověřuje ovšem předpoklady těchto testů (nebo to alespoň v textu neuvádí), výsledky proto nelze považovat za spolehlivé. V případě rozdílů mezi chlapci a dívkami použil autor Studentův dvouvýběrový t-test. Tabulka 19 ovšem zobrazuje jiná data, než odpovídají výsledkům testu a grafům. Nevím, s jakými daty autor pracuje a která varianta je správná. Je škoda, že autor neprovedl t-testy i v případě jednotlivých skupin otázek, kde jsou rozdíly mezi chlapci a dívkami větší než celkově. V případě zjištění souvislosti mezi navštívením státu a znalostí hlavního města užil autor chí-kvadrát test nezávislosti v kontingenční tabulce. Neuvádí zde přesná data a formulace postupu je poněkud neohrabaná. Je škoda, že autor k výpočtu nepoužil statistický software, kde by snadno získal hodnoty potřebné pro prezentaci výsledků testu.

Závěry práce (*odpovědi na výzkumné otázky, zasazení závěrů do širšího kontextu výzkumu aj.*)

Autor v práci odpověděl na všechny výzkumné otázky na základě jím sestaveného didaktického

testu. K cíli práce autor uvádí, že celková úspěšnost vypracování testu lehce přesáhla 20 %. V práci s tímto cílem a tématem bych očekával např. tipy pro učitele zeměpisu, s čím mohou počítat a na co se mají zaměřit, co žáci obvykle neznají. Na to autor neklade důraz. Zajímavým, byť očekávatelným výsledkem je jen malý rozdíl v osvojení znalostí 1. a 2. stupně podle RVP.

2. Formální náležitosti práce (zatrhněte Vaši volbu)

Formální úprava: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Stylistická úroveň: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Citační úroveň: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Komentář (vč. kvality grafiky, (ne)přiměřenosti délky práce aj.)

Autor nepoužívá v práci jednotný font, zejména tabulky jsou vysázené špatně, s vertikálně nejednotně uspořádanými písmeny na řádcích a různě velkými písmeny. Výstřižky z RVP ZV jsou nekvalitní, rozostřené, podobně jako didaktický test v příloze. V tabulce v úloze 5 dokonce zůstalo podtržení nesprávného formátování z MS Word.

Autor mnohdy používá neobratné formulace. V práci jsou občasné překlepy, chyby v interpunkci nebo ve shodě přísudku s podmětem.

3. Souhrn

Celkové zhodnocení práce (vč. přínosů práce, provázanosti teoretické a analytické části aj.)

Autor v práci prokázal, že regionální geografie Evropy má na 2. stupni základní školy své místo, protože vstupní znalosti žáků jsou na základě jím sestaveného testu malé. Ukázal také, že dokáže pracovat se zdroji projektovaného kurikula a přemýšlet o možných příčinách žakovských chybných odpovědí. Analytická část vhodně vychází z části teoretické, která byla především vstupem k tvorbě didaktického testu.

Předloženou práci **doporučuji / nedoporučuji** k obhajobě. (zatrhněte Vaši volbu)

Otázky k obhajobě

Na která témata regionální geografie Evropy mají podle vás učitelé na 2. stupni ZŠ klást důraz a kterých je naopak možné se jen lehce dotknout?

Jakou úlohu byste žákům zadal na začátku tématu regionální geografie Evropy, abyste získal představu o jejich vstupních znalostech?

Datum: 3. 9. 2024

Autor posudku: Tomáš Měkota

Podpis: